

BARTHA GUSZTÁV

GÖDÖR

*Vagyunk, mint a szalicil nélküli befőtt:
bepenészedünk vagy felpuffadunk.*

(Mondás)

Szidni az életet, elismerni a rossz hatalmát feletted – mi végre?

Maradjon mindenestől idegen a világ. Nem taszíthat ki magából, nem alázhat meg.

De mi marad neked?

A felfedezés öröme. Elég ablakod elé egy fa, nagyobb bokor, bennük rácsodálkozhatasz az Univerzumra. Az apró gallyaktól le a törzsig és tovább úgy létezni, hogy nem ártunk vele senkinek. Meghajolni a szélnek, nyújtózni a nap felé – ez a bölcsességek bölcsessége. Szeretni a bizsergető tavaszt, a cirógató nyarat, az ölelő őszt, a hóval betakaró telet, hogy megláthassuk saját arcunkban a mulandóságot. Kell ennél többet akarni?

Azt mondod, a többnél is többet?

Mindent?!

A dolgok mögé akarsz látni?

Jó. Nézzük, mi van ott.

Gödör. Kinek-kinek a saját gödre. Mély, meredek falú, amelybe belecsalnak vagy beletévedsz; beleesni könnyű, kikecmeregni belőle annál nehezebb. Nincs segítség. Ki lesz hülye hagyni, hogy magaddal rántsd?! Hiába kiáltasz, Isten is messze van. Különben is: mihez kezdhetne veled, ha önmagadhoz sincs bizodalmad.

Meghúzódsz a gödör sarkában – fejedre talajvíz csöpög –, s arra gondolsz: szerelmed volt, feleséged van s gyerekeid; volt biztos egzisztenciád – kenyér a kezeden! –, de a rajtuk hintázó cinkéket észre sem véve átnéztél az ablakod előtti fák ágai közt – többet akartál. Bedőltél a blóddli valóság csábító árnyjátékainak.

Most, a gödörben üvölni és büntetni szeretnél: akasztani, felnégyelni, füstre húzni azokat, akik – szerinted – ide juttattak. De csak hörgésre telik. Karmolhatod a saját melled, s az fáj. Nagyon.

Besötétedik, aztán rád virrad. Gubbasztasz a sarokban csöpögő talajvíz alatt, a nem tudsz kijózanodni. Részegít a düh, a tehetetlenség. Nincs nálad zsebkés, az átkozott gödörfenéken egy vastagabb ágvég – tíz körömmel vájsz kapaszkodókat az agyagfalba.

Miért? Hová? Fent a világ tele hivalkodással, alattomosággal, hazugsággal; véglénnyé zsugorít a pénz szerelme, esztét vesztve lót-fut

mindenki. Itt, a gödörben legalább ülsz, talajvíz csöpög a fejedre, és az jó; jobb, mint zsigereidben érezni a rossz nyomasztó hatalmát.

Istenre gondolsz – áldott az Úr! –, s magadra maradsz önvalóddal, amit az iszamos gödörfenéken nehéz egyensúlyban tartani.

Berendezkedsz: félóránként hol a jobb, hol a bal lábadat nyújtod ki. Órád a fejed, ezernyolcszázig számolsz, aztán újrakezded. Tökéletesen eltompulsz. Nem érzed a tested, az éhséget, a deret lehelő nyirkot; melegség jár át, boldog öntudatlanság.

Váratlanul rivall rád egy hang: küzdésre serkent.

Nem érted. Nem akard érteni, alkudozol: „Jó itt nekem. Emlékezem, dédelgetem a kis büntudatomat, s rengeteget alszom, szép álmaimban az ablakomnál állok, bámulom a fákat – érteni vélem a rendelésed, Uram, hát ne üldözz el! Ha idehoznád Évát meg a gyerekeket, úgy ellennék itt, de úgy!...”

És csönd. Félelmetes, fülzúgató csönd.

Nyolcszáznál belezaravodsz a számolásba, bal lábad elzsibbad, s a víz, az átkozott víz már nem csöpög, hanem csurog a nyakadba. Nem maradhatsz! Vissza kell jutnod a külvilágba, ahol idegen leszel, kerülni fognak az emberek, mert melletted ráéreznek önnön törpeségükre.

A sárga agyag tömör, a beléje vájt kapaszkodó elbírja súlyodat. A kékes agyag morzsalékos, mélyebb lyukakat kell vájnod bele: eleven seb mind a tíz ujjadon. Nem baj, hiszen holnap vagy holnapután kint leszel a gödörből!

...Ezt a feljegyzést valaki más nevében írom magamnak. Minden gödörnek van saját tanulsága – az enyémnek részben ez. A többit később, talán együtt fogjuk megírni.

